

2571 AA 's-Gravenhage, 16 februari 19 82

LOOSDUINSEWEG 17

Postrekening nr. 99900

Telefoon nr. 648904

dep arch
CH
21-4-1982

Nr. W 42

Onderwerp:

Javastraat 26

HJ/SB.

Gemeentelijk Monumentenbureau
t.a.v. de heer Chr. Vaillant

Postbus 8000

2508 GA 's-Gravenhage.

Naar aanleiding van een artikel in "Nu" d.d. 29 januari 1982, over de presentatie van plannen van de architect Ellerman met betrekking tot de bebouwing van het Burgemeester De Monchyplein en m.n. het maken van een passage door het pand Javastraat 26 is een onderzoek ingesteld naar de geschiedenis van het pand Javastraat 26.

De Gemeenteraad van 's-Gravenhage stelde in zijn vergadering van 22 januari 1861 de voorwaarden vast, waaronder gemeentegronden aan de Laan van Schuddegeest verkocht zouden worden (in december 1861 werd besloten deze laan voortaan "Javastraat" te noemen). De belangrijkste voorwaarden waren:

- de huizen moesten binnen 30 maanden na tekening van het koopeontract onder dak zijn;
- gedurende de eerste 50 jaar mocht er geen fabriek in gevestigd worden;
- er mocht geen sociëteit, koffiehuis, slijterij, tapperij, bierhuis of enig ander beroep waaraan de verkoop van sterke drank is verbonden, worden uitgeoefend. (De gedrukte "Voorwaarden ..." bevinden zich in het Register van de eigendommen der Gemeente 's-Gravenhage, afd. I, tussen blz. 136 en 137).

Van deze gronden werd perceel nr. 3 in februari 1861 gegund aan Jan Willem Arnold. De verkoop geschiedde op 30 november 1861 (Repertorium van Gemeenteeigendommen, nr. 433). Jan Willem Arnold, geb. Batavia 30-3-1813, overl. Bloemendaal 26-11-1885, was een zeer rijk man met uitgestrekte goederen in Ned.Oost-Indië. Hij diende de plannen voor zijn nieuw te bouwen huis in juli 1861 in. Deze zijn helaas niet teruggevonden, noch in het archief van de Commissie van Fabricage, noch in de Agendastukken. J.W. Arnold vestigde zich in 1862 uit Amsterdam te 's-Gravenhage, eerst aan de Prinsegracht, later aan de Javastraat 26. Het bevolkingsregister geeft niet aan wanneer Arnold zijn woning in de Javastraat betrok. In de adresboeken van 's-Gravenhage wordt hij eerst in 1864/65 daar vermeld.

Het door Arnold gekochte perceel was niet groot genoeg voor zijn bouwplannen. Immers, op 23-7-1861 besloot de Gemeenteraad aan J.W. Arnold, overeenkomstig zijn verzoek, een strook grond te verkopen achter perceel 3 aan de Laan van Schuddegeest, 5 ellen (= meters) diep over de gehele breedte, en hem tevens aan de

Correspondentie uitsluitend te richten aan de Gemeentearchivaris

zuidwest en noordoostzijden van zijn te bouwen stal uitpad te verzekeren over de gemeentegrond, gelegen tussen de te verkopen percelen aan de Laan van Schuddegeest en het Alexanderveld. Deze afscheiding bestaat nog steeds. In de loop van 1862 kocht Arnold nog enige stukken grond, o.a. een stuk achter perceel nr. 4, waarop hij een stal en koetshuis liet neerzetten. Een foto uit 1867 (Atlas, Alexanderstraat 7) toont dat de voorgevel nimmer is gewijzigd. Na de dood van Arnold werden zijn bezittingen te 's-Gravenhage geveild in het Venduhuis aldaar. Op de openbare veiling d.d. 29-11-1886 en de gunning d.d. 13-12-1886 ging het huis Javastraat 26 over in handen van Mr. Johan Erich Banck, geb. Soerabaja 3-11-1833, overl. Wiesbaden 16-4-1902. Een uitgebreide beschrijving van de inrichting van het gebouw is opgenomen in de verkoopadvertentie in Het Vaderland 21/22 november 1886. Extra vermeldenswaard is dat het huis wordt beschreven als "hotel met porte-cochère", volgens Kramers' Algemeene Kunstwoordentolk is dat laatste een "groote deur waar de rijtuigen binnenrijden". Banck verkocht het huis bij notariële akte d.d. 15-7-1891, gepasseerd voor notaris A.G. Westerouen van Meeteren, aan Geertruida Petronella de Vos, weduwe Krulder. Geertruida Petronella de Vos, geb. Gouda 6-11-1827, overl. 's-Gravenhage 20-3-1897, weduwe van de architect Cornelis Krulder (geb. 's-Gravenhage 7-2-1817, overl. 's-Gravenhage 17-7-1883) bracht het pand Javastraat 26 in bij notariële akte d.d. 18-8-1891, gepasseerd voor notaris A.G. Westerouen van Meeteren, in de "'s-Gravenhaagsche Pension Maatschappij" als betaling voor haar aandelen. Na de dood van de weduwe Krulder werd het opnieuw woonhuis. Bij notariële akte d.d. 5-11-1897, gepasseerd voor notaris P.A.J. Stoop, werd het huis verkocht aan mr. Willem Hendrik de Beaufort, geb. Leusden 19-3-1845, overl. 's-Gravenhage 2-4-1918, die juist minister van Buitenlandse Zaken in het kabinet Pierson geworden was (1897-1901). Het was ongetwijfeld een huis dat een minister van buitenlandse zaken paste.

Na zijn vertrek als minister verkocht W.H. de Beaufort zijn Haagse woning. Bij notariële akte d.d. 1-7-1902, gepasseerd voor notaris W.H. van Bilderbeek te Dordrecht, werd het pand Javastraat 26 eigendom van Willem Reinhard Adolph Carel graaf van Rechteren Limpurg, geb. 's-Gravenhage 11-4-1865, overl. Velp 7-2-1929. Deze vroeg op 14-5-1902 vergunning om zijn pand Javastraat 26 te mogen verbouwen. Uit de tekening, welke berust bij Bouw- en Woningtoezicht, blijkt, dat toen een doorgang achter de nog steeds bestaande ingang aan de Javastraat is dichtgemaakt en de thans daar aanwezige trappen naar resp. sousterrain en belétage zijn gesteld.

In juli 1902 volgde een aanvraag om stal en koetshuis te mogen verbouwen (Agenda 1902, nr. 6857) en op 9 oktober van dat jaar verzocht de graaf om opheffing van de inrit vóór zijn perceel Javastraat 26 en om verwijdering van het rooster in het trottoir vóór dat pand. Dit verzoek werd toegewezen door B. en W. op 31 oktober daaraanvolgend (zie: Agenda 1902, nr. 9008)

In oktober 1910 werd de gemeente 's-Gravenhage tenslotte eigenaar van dit pand (voor de eigendomsovergangen zie: Register van de eigendommen der Gemeente 's-Gravenhage, afd. I, blz. 125 e.v., en de Bijlagen bij dit register, afd. I, no. 257), die het in 1911 liet verbouwen om het geschikt te maken als tijdelijke Raadzaal (zie: Bestekken Gemeentewerken 1911, nr. 65, én O.Z-stukken 228).

Conclusie

De aanwezigheid van een - op oude foto's duidelijk zichtbare - inrit vóór het pand en de vermelding van een porte-cochère maken het duidelijk dat de gelegenheid heeft bestaan om met een koets het portaal in te rijden en zo droog (en ongezien) thuis te komen. Of een bespannen rijtuig helemaal door de voordeur naar de achtertuin kon rijden valt aan de hand van de aanwezige bronnen niet vast te stellen. Feit is dat de - nog bestaande - stal in de tuin via een achterweg rechtstreeks bereikbaar was. Bij een verbouwing in 1902 zijn muurgedeelten tussen voordeur en achtergevel gemetseld waarmee de passage van de hal uit werd versmald.

De Gemeentearchivaris,

